

**Roczny plan dydaktyczny przedmiotu historia w zakresie podstawowym dla klasy I szkoły ponadpodstawowej,
uwzględniający kształcone umiejętności i treści podstawy programowej**

Temat (rozumiany jako lekcja)	Liczba godzin	Treści postawy programowej	Cele ogólne	Cele szczegółowe Uczeń:	Kształcone umiejętności Uczeń:	Propozycje metod nauczania	Propozycje środków dydaktycznych	Uwagi
I. Początki ludzkiej cywilizacji								
1. Historia jako nauka; metody badania dziejów człowieka	1	I.1, I.2, I.3	usystematyzowanie wiedzy na temat periodyzacji dziejów, źródeł historycznych i ich roli w nauczaniu historii	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne, periodyzacja dziejów, era, chronologia</i>; – rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych, podaje ich przykłady; – rozróżnia czas cykliczny i linearny (liniowy); – omawia podział na epoki według kryterium materiału, z którego wykonywano narzędzia, np. paleolit, neolit, epoka brązu i epoka żelaza. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje podział historii ze względu na przedmiot i obszar geograficzny badań; – porównuje źródła relacyjno-narracyjne ze źródłami normatywnymi, adresowane z nieadresowanymi oraz bezpośrednie z pośrednimi; – dostrzega różne wymiary historii; – uzasadnia, na czym polega np. metoda radiowęglowa; – analizuje swój stosunek do nauczania/uczenia się historii. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, tekstu źródłowego i schematów – elementy wykładu – burza mózgów 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik: M. Ustrzycki, J. Ustrzycki, <i>Historia. Starożytność. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych</i>, cz. 1, Operon, Gdynia 2023 – schemat: <i>Podział historii według przedmiotu badań</i>, podręcznik, s. 9 – schematy: <i>Podział historii ze względu na badany obszar</i> i <i>Podział historii Polski na okresy</i>, podręcznik, s. 10 – schemat: <i>Podział źródeł historycznych ze względu na typ przekazu</i>, podręcznik, s. 15 	

2. Cywilizacja Mezopotamii	1	II.2, II.3, II.4, II.5	Zapoznanie z najważniejszymi cywilizacjami Bliskiego Wschodu i ich osiągnięciami cywilizacyjnymi	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Mezopotamia, system irygacyjny, ziggurat, kodeks, antropomorfizm, politeizm, pismo klinowe</i>; – omawia uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim Wschodzie; – przedstawia wierzenia ludów tworzących cywilizacje starożytnego Bliskiego Wschodu. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Bliskiego Wschodu; – analizuje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnych cywilizacji Mezopotamii; – uzasadnia ponadczasowe znaczenie osiągnięć kulturowych i naukowych cywilizacji Mezopotamii. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, ikonograficznego i tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – mapy: <i>Obszar, na którym rozwijała się cywilizacja starożytnego Mezopotamii i Imperium asyryjskie w okresie największego rozwoju terytorialnego</i>, podręcznik, s. 18 i 24 – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 19–22, 24–27 – tekst źródłowy: <i>Kodeks Hammurabi</i>, podręcznik, s. 22 	
3. Starożytny Egipt	1	II.2, II.3, II.4, II.5	poznanie cywilizacji Starożytnego Egiptu, jej organizacji, wierzeń i osiągnięć	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Egipt Dolny, Egipt Górny, monarchia despotyczna, faraon, mumifikacja, hieroglify</i>; – omawia uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji starożytnego Egiptu; – przedstawia wierzenia cywilizacji starożytnego Egiptu. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje organizację państwa egipskiego i strukturę jego społeczeństwa; – analizuje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnego Egiptu; – uzasadnia ponadczasowe znaczenie osiągnięć kulturowych i naukowych cywilizacji starożytnego Egiptu. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych i prezentacji – elementy wykładu – burza mózgów – mapa mentalna 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 29, 31, 33–37 – schemat: <i>Schemat hierarchii społecznej w Egipcie</i>, podręcznik, s. 32 – mapa: <i>Obszar, na którym rozwijała się cywilizacja starożytnego Egiptu</i>, podręcznik, s. 30 	

4. Izraelici i ich religia – judaizm	1	II.2, II.3, II.4, II.5	uporządkowanie wiedzy o początkach państwa Izraelitów, religii judaistycznej i osiągnięciach Fenicjan	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>monoteizm, judaizm, Arka Przymierza, Tora, Dekalog, Talmud, diaspora, Świątynia Salomona, Stary Testament, „niewola babilońska”, menora, alfabet, purpura</i>; – omawia uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji starożytnego Izraela i Fenicji; – wyjaśnia założenia religii monoteistycznej na przykładzie judaizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje proces powstania i organizację państwa Izrael i Fenicji; – sporządza linię czasu z najważniejszymi wydarzeniami z dziejów Izraela; – analizuje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnego Izraela i Fenicji; – uzasadnia uniwersalne, ponadczasowe wartości Dekalogu; – uzasadnia ponadczasowe znaczenie osiągnięć kulturowych i naukowych cywilizacji starożytnego Izraela i Fenicji. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – techniki dramowe (kalambury) – linia czasu 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 39, 41–44 – mapa: <i>Królestwa Judy i Izraela</i>, podręcznik, s. 40 	
5. Cywilizacje Środkowego i Dalekiego Wschodu: Indii i Chin * zagadnienie wykraczające poza podstawę programową	1	II.2, II.3, II.4, II.5	zapoznanie z okolicznościami powstania dwóch cywilizacji Środkowego i Dalekiego Wschodu, systemami politycznymi, społecznymi i religijnymi Indii i Chin oraz ich naj-	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>animizm, braminizm, hinduizm, sanskryt, Wedy, nirwana, reinkarnacja, kasta, terakotowa armia, konfucjanizm, taoizm, Wielki Mur, jedwabny szlak</i>; – omawia uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji starożytnych Indii i Chin; – przedstawia wierzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje proces powstania i organizację państwa starożytnych Indii i Chin; – analizuje najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnych Indii i Chin; – przedstawia najważniejsze przestania z nauk Buddy i Konfucjusza; – uzasadnia ponadczasowe znaczenie osią- 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 47, 49, 51, 53–55 – mapy: <i>Położenie geograficzne Indii i cywilizacji doliny Indusu i Indie w okresie rządów dynastii Maurjów w III w. p.n.e.</i>, podręcznik, s. 46 i 48 	

			ważniejszymi osiągnięciami	cywilizacji starożytnych Indii i Chin.	gnień kulturowych i naukowych cywilizacji starożytnych Indii i Chin.	mózgów – metoda projektu (wywiad)	– mapa: <i>Obszar pod panowaniem dynastii królewskiej Shang (XVIII–XI w. p.n.e.) oraz obszar pod panowaniem Pierwszego Cesarza – Shi Huangdi z dynastii Qin (ok. 210 r. p.n.e.) na tle granic współczesnych Chin</i> , podręcznik, s. 52 – tekst źródłowy: <i>Fragmenty „Bhagawadgity”</i> , podręcznik, s. 50	
6. Początki ludzkiej cywilizacji – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
7. Początki ludzkiej cywilizacji – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		
II. Starożytna Grecja								
1. U początków greckiej cywilizacji	1	III.1	uporządkowanie wiedzy na temat kształtowania się cywilizacji greckiej, wpływu warunków geogra-	– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura minojska, kultura mykeńska, Hellenowie, Hellada, Wieki Ciemne, polis, Wielka Kolonizacja, falanga, hoplita</i> ;	– charakteryzuje proces powstawania i przyczyny upadku cywilizacji minojskiej i mykeńskiej; – omawia wpływ warunków naturalnych na	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficz-	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 60–61, 63–64, 68, 70–71 – mapy: <i>Obszar, na którym rozwinę-</i>	

			<p>ficznych na jej rozwój oraz formy ustrojowej greckiej <i>polis</i></p>	<p>– omawia uwarunkowania geograficzne kształtowania się cywilizacji greckiej; – wskazuje obszary objęte kolonizacją grecką od VIII do VI w. p.n.e.</p>	<p>życie codzienne mieszkańców Hellady; – analizuje najważniejsze osiągnięcia kulturowe Minojczyków i Achajów; – porównuje cechy i zasięg kolonizacji fenickiej i greckiej; – uzasadnia wpływ wartości związanych z ideą greckiej <i>polis</i> na współczesne przemiany polityczne i społeczno-gospodarcze w Europie.</p>	<p>nych i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów</p>	<p><i>la się cywilizacja grecka i Kolonizacja grecka i fenicka</i>, podręcznik, s. 62 i 67</p>	
<p>2. Sparta i Ateny – dwie drogi rozwoju społecznego i ustrojowego <i>polis</i></p>	1	III.2	<p>porównanie dwóch dróg rozwoju społecznego i ustrojowego greckich <i>polis</i> Aten i Sparty; zaprezentowanie procesu kształtowania się demokracji ateńskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Dorowie, spartiaci, periojkowie, heloci, Związek Peloponeski, oligarchia, geruzja, eforowie, wychowanie spartańskie, Areopag, tyrania, demokracja, fyla, Rada Pięciuset, Archonci, strateg, ostracyzm</i>; – omawia uwarunkowania geograficzne kształtowania się cywilizacji Sparty i Aten; – wyjaśnia uprawnienia poszczególnych organów władzy w Sparcie i Atenach.</p>	<p>– charakteryzuje organizację społeczeństwa Sparty i Aten; – omawia wpływ warunków naturalnych na życie codzienne mieszkańców Sparty i Aten; – przedstawia sytuację społeczno-polityczną w obu <i>polis</i>; – analizuje, na czym polegał oligarchiczny i demokratyczny system ustrojowy w owych czasach; – porównuje ideał wojownika-obywatela w Sparcie z ideałem</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, tekstu źródłowego i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT</p>	<p>– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 72–73, 75, 77, 79 – tekst źródłowy: <i>Fragment elegii poety spartańskiego Tyrtajosa, VII w. p.n.e.</i>, podręcznik, s. 75</p>	

					obywatela w Atenach; – uzasadnia, jaką rolę w historii Aten i Europy odegrali Drakon, Solon i Klejstenes.			
3. Grecja w okresie klasycznym	1	III.3	zapoznanie z wielkim imperium – Persją i charakterem wojen grecko-perskich	– wyjaśnia pojęcia: <i>Imperium Perskie, satrapie, Związek Helenów, Związek Morski, wojna peloponeska</i> ; – charakteryzuje konsekwencje wojen grecko-perskich; – wymienia najważniejsze bitwy Greków z Persami: pod Maratonem, Termopilami, Salaminą i Platejami.	– omawia okoliczności i przyczyny, które doprowadziły do wojen Grecji z Persją w I połowie V w. p.n.e.; – sporządza linię czasu prezentującą etapy przebiegu wojen grecko-perskich; – wyjaśnia, na czym polegała potęga greckiej <i>polis</i> w V w. p.n.e.; – analizuje proces, który doprowadził do jej załamania w końcu tego stulecia; – uzasadnia czynniki, które utrudniały Helenom osiągnięcie zwycięstwa i te, które zwycięstwu sprzyjały i je umożliwiły; – podaje i ocenia symbolikę wojen grecko-perskich, która funkcjonuje we współczesnym świecie, np. bieg maratoński, „Polskie Termopile”.	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, tekstów źródłowych, źródeł kartograficznych i ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy – dyskusja	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 81–82, 84–85, 88 – mapy: <i>Imperium Perskie i Hellada na początku V w. p.n.e.</i> i <i>Wojny grecko-perskie w V w. p.n.e.</i> , podręcznik, s. 83 i 86 – tekst źródłowy: <i>Tukidydes o wojnie peloponeskiej</i> , podręcznik, s. 89	

4. Religia i obyczaje Greków	1	III.4	przedstawienie, w co wierzyli Grecy, oraz uświadomienie wpływu mitologii na literaturę, sztukę, życie obyczajowe i kulturalne Hellady	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>mitologia, heros, igrzyska olimpijskie, wieniec laurowy, gimnazjon, sympozjon</i>; – wymienia głównych bogów greckich i określa ich „specjalizację”; – omawia różne formy religijności w starożytnej Grecji. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje religię starożytnych Greków; – przedstawia życie obyczajowe i kulturalne w Helladzie; – ocenia, jaką rolę odgrywały igrzyska olimpijskie w życiu politycznym i kulturalnym starożytnych Greków; – określa sytuację i rolę społeczną kobiet w Helladzie; – uzasadnia, jaki wpływ wywarła mitologia na literaturę i sztukę w starożytnej Grecji; – podaje argumenty o ponadczasowej roli ducha rywalizacji w kontekście tradycji igrzysk olimpijskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – projekt – techniki dramowe (przemówienie, scenki rodzajowe) 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 91–96 	
5. Kultura grecka w epoce archaicznej i klasycznej	1	III.5	przedstawienie najwybitniejszych twórców starożytnej Grecji oraz jej dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>dramat grecki, komedia, teatr, filozofia, akademia, liceum, tympanon, styl dorycki, joński i koryncki, styl czarnofiguralny, styl czerwofiguralny</i>; – wymienia osiągnięcia kulturowe starożytnych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje grecką myśl filozoficzną; – omawia greckie porządki architektoniczne: styl dorycki, joński i koryncki; – ocenia najbardziej znaczące osiągnięcia cywilizacyjne i artystyczne Greków epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika i tekstów źródłowych – elementy wykładu – burza mózgów 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 99, 101, 103–106 – tekst źródłowy: Plutarch, <i>O dziełach architektonicznych w Atenach czasów Pery-</i> 	

				<p>Greków; – podaje najwybitniejszych twórców starożytnej Grecji.</p>	<p>archaicznej i klasycznej; – uzasadnia, które z nich najsilniej wpłynęły na rozwój cywilizacji europejskiej; – dostrzega różnice w historiografii starożytnej Grecji na przykładzie dzieł Herodota i Tukidydesa; – analizuje system wartości prezentowany przez filozofów greckich, tzw. wartości stałe (sprawiedliwość, dobro) i liche (tchurzystwo, mściwość i nienawiść).</p>	<p>– wywiad – debata za i przeciw – plakat</p>	<p><i>klesa</i>, podręcznik, s. 104</p>	
6. Podboje macedońskie i świat grecki w okresie hellenistycznym	1	III.3	<p>zapoznanie z rządami Aleksandra Macedońskiego, przedstawienie jego wpływu na kształtowanie się kultury hellenistycznej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura hellenistyczna</i>, <i>diadochowie</i>, <i>synkretyzm religijny</i>, <i>retoryka</i>, <i>Filipiki</i>, <i>Siedem cudów świata starożytnego</i>; – omawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego; – wymienia najważniejsze bitwy z wojny Aleksandra Wielkiego z Persami: Issos, Gaugamela; – charakteryzuje kulturowe i polityczne kon-</p>	<p>– przedstawia okolicznościach wzrostu znaczenia Macedonii w IV w. p.n.e.; – wskazuje na mapie kraje podporządkowane przez Aleksandra Wielkiego; – charakteryzuje cechy kultury hellenistycznej; – wyjaśnia podłoże budowy imperium przez Aleksandra Wielkiego; – uzasadnia, w jaki</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł ikonograficznych i kartograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy – wywiad</p>	<p>– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 109–110, 113–117 – mapy: <i>Rozwój terytorialny Macedonii za Filipa II i Związek Koryncki</i>, <i>Imperium Aleksandra Wielkiego i Państwa hellenistyczne ok. 200 r. p.n.e.</i>, podręcznik, s. 108, 110, 111</p>	

				sekwencje podbojów Aleksandra Macedońskiego.	sposób działania Aleksandra Wielkiego wpłynęły na kształtowanie się kultury hellenistycznej i jej dziedzictwa.			
7. Starożytna Grecja – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
8. Starożytna Grecja – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		
III. Starożytny Rzym								
1. Początki Rzymu i republiki rzymskiej	1	IV.1	poznanie procesu kształtowania się Rzymu, jego początków, rządów republiki i ekspansji terytorialnej w Italii	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Wilczyca kapitołińska, rzymska oligarchia, republika, Etruskowie, patrycjusze, plebejusze, komicja, konsul, pretor, cenzor, różgi liktorskie, kwestor, trybun ludowy, zgromadzenie ludowe, senat, dyktator, Związek Latiński</i>; – podaje źródła rzymskiej cywilizacji i początków Rzymu; – omawia problem niewolnictwa w republice rzymskiej; – wyjaśnia znaczenie powiedzenia „pyrrusowe zwycięstwo”. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w republice rzymskiej; – wskazuje na mapie kierunki podbojów rzymskich oraz obszary podporządkowane przez Rzym w kolejnych etapach jego ekspansji; – charakteryzuje system ustrojowy republiki rzymskiej, wskazując uprawnienia poszczególnych instytucji republikańskich; – uzasadnia, na czym opierał się sukces rzymskiej ekspansji na terenie Italii. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficznych i ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 123–124, 126–128 – mapy: <i>Rzym i jego sąsiedzi i Etapy podboju Italii przez Rzym</i>, podręcznik, s. 122 i 129 – tekst źródłowy: <i>Podział obywateli rzymskich na centurie przypisywane przez tradycję szóstemu królowi Rzymu Serwiuszowi Tuluszowi</i>, podręcznik, s. 125 	

2. Podboje Rzymu poza Italią i przemiany społeczne u schyłku republiki	1	IV.1, IV.2	uporządkowanie wiedzy na temat podbojów Rzymu, przemian społecznych zachodzących w republice i narodzin Imperium Romanum	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Kartagina, wojny punickie, Imperium Romanum, prowincja, latyfundium, proletariusz, popularzy, optymaci, gladiator</i>; – omawia charakter ekspansji rzymskiej; – wymienia główne bitwy wojen punickich: Kanny, Zama, oraz dowódców i polityków, np.: Hannibal, Scypion Afrykański Starszy, Tyberiusz i Gajusz Grakchowie. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przejawy kryzysu społeczeństwa rzymskiego oraz rolę, jaką odgrywali w państwie i społeczeństwie rzymskim niewolnicy; – ocenia następstwa nierównego podziału ziemi, który dokonał się w okresie podboju Italii przez Rzymian; – charakteryzuje konflikty społeczne i próby reform u schyłku republiki; – analizuje okoliczności, w jakich Rzym zaczął dokonywać podbojów poza obszarem Italii; – podaje i ocenia następstwa podbojów i źródła konfliktów społecznych w schyłkowym okresie republiki. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika źródeł kartograficznych i ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 132–134, 136–137 – mapy: <i>Rzym i Kartagina w 264 r. p.n.e. w momencie wybuchu wojen punickich i Podboje republiki rzymskiej do końca II w. p.n.e.</i>, podręcznik, s. 131 i 133 – tekst źródłowy: <i>Appian z Aleksandrii – o zagarnianiu ziemi w Italii w okresie podbojów przez najzamożniejsze rody</i>, podręcznik, s. 135 	
3. Upadek republiki. Cesarstwo Rzymskie w okresie pryncypatu	1	IV.1, IV.2	przedstawienie okoliczności przeobrażenia się republiki w Cesarstwo Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>legion, weteran, wojny domowe, powstanie Spartakusa, triumwirat, August, pryncypat, Pax Romana, romanizacja, obywatelstwo rzymskie</i>; – wymienia głównych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje okoliczności przeobrażenia się republiki w Cesarstwo Rzymskie; – przedstawia, na czym polegał system rządów w Cesarstwie 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficz- 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 140–147 – mapa: <i>Cesarstwo Rzymskie około 200 r. n.e.</i>, podręcznik, s. 146 	

				<p>polityków, którzy doprowadzili do przemian ustrojowych w I w. p.n.e., np.: Sulla, Marek Krassus, Gnejusz Pompeusz, Juliusz Cezar.</p>	<p>Rzymskim określany jako pryncypat; – ocenia rolę Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta w przemianach ustrojowych; – wyjaśnia uniwersalne znaczenie słów Cezara „przybyłem, zobaczyłem, zwyciężyłem”; – uzasadnia okoliczności, w jakich w I w. p.n.e. dochodziło w republice rzymskiej do wojen domowych; – wnioskuje, jakie były przyczyny przemian władzy przez ambitne jednostki w okresie przemian ustrojowych.</p>	<p>nych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT</p>	<p>– tekst źródłowy: <i>Rzymski historyk Tacyt na temat władzy Oktawiana Augusta</i>, podręcznik, s. 144s</p>	
4. Kultura, osiągnięcia cywilizacyjne, wierzenia w starożytnym Rzymie	1	IV.3, IV.4, IV.6	zrozumienie kulturowego dziedzictwa Rzymu i jego oddziaływania na kulturę europejską	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>prawo, drogi rzymskie, beton, kopuła, łuki, akwedukt, termy, mozaiki, cyrk, Koloseum, amfiteatr, Panteon, łuk triumfalny, Kolumna Trajana, forum, epopeja, satyra, wróżbiarstwo, westalka, mitrizm, chrześcijaństwo, sekta, Nowy Testament, doktryna;</i></p>	<p>– charakteryzuje wierzenia religijne starożytnych Rzymian i ich związek z życiem publicznym; – przedstawia proces rozpowszechniania się chrześcijaństwa w starożytnym Rzymie; – rozpoznaje i ocenia osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian;</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – plakat</p>	<p>– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 149–152, 154, 156–157</p>	

				<p>– omawia genezę chrześcijaństwa i zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim oraz wpływ chrześcijaństwa na życie społeczne i obyczajowość Rzymian;</p> <p>– wyjaśnia, kim byli wybitni twórcy kultury rzymskiej, np.: Seneka Młodszy, Marek Aureliusz, Cyceon, Wergiliusz, Horacy, Owidiusz.</p>	<p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny popularności wśród Rzymian kultów wschodnich i czym się one charakteryzowały;</p> <p>– uzasadnia ponadczasowe znaczenie słów Seneki Młodszego: „ojczyznę kocha się nie dlatego, że wielka, ale dlatego, że własna”;</p> <p>– analizuje dziedziny, w których rzymska cywilizacja osiągnęła najbardziej oryginalne rezultaty i oddziałuje do dzisiaj najsilniej na kulturę europejską.</p>			
5. Rzym w III–V w. Upadek cesarstwa na Zachodzie	1	IV.4, IV.5	<p>uporządkowanie wiedzy na temat przemian politycznych w Rzymie w III–IV w. oraz okoliczności upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>barbarzyńcy</i>, <i>Germanie</i>, <i>prześladowanie chrześcijan</i>, <i>dominat</i>, <i>sobór</i>, <i>herezja</i>, <i>patriarcha</i>, <i>biskup Rzymu</i>, <i>diecezja</i>, <i>Edykt mediolański</i>, <i>kolonat</i>, <i>wielka wędrówka ludów</i>;</p> <p>– omawia zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim od III do V w.;</p> <p>– określa, jakie obszary znalazły się we</p>	<p>– przedstawia przejawy kryzysu imperium rzymskiego w III w.;</p> <p>– charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego;</p> <p>– ocenia przemiany polityczne w Rzymie w okresie od III do V w.;</p> <p>– analizuje różnice kulturowe i cywilizacyjne Cesarstwa Zachodniorzymskiego</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficznych, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 159–161, 163, 165–166, 168, 170–171</p> <p>– mapy: <i>Podział Cesarstwa Rzymskiego między synów Teodozjusza I w 395 r. i Najazdy plemion barbarzyńskich (Germanie i Hunowie) w V w.</i>, podręcz-</p>	

				wschodnim, a jakie – w zachodnim Cesarstwie Rzymskim po jego podziale w 395 r.	i Wschodniorzymskiego; – uzasadnia wpływ wielkiej wędrówki ludów na przemiany kulturowe i cywilizacyjne w zachodniej Europie; – argumentuje, czy zmiany dokonane w II połowie V w. świadczą o przejściu do nowej epoki.	– technika SWOT – dyskusja	nik, s. 162, 167 – tekst źródłowy: <i>Fragmety tzw. edyktu mediolańskiego z 313 r.</i> , podręcznik, s. 163	
6. Starożytny Rzym – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
7. Starożytny Rzym – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		
IV. Wczesne średniowiecze – do końca X w.								
1. Cesarstwo na Wschodzie (Bizancjum)	1	V.1	umiejscowienie w czasie i przestrzeni Cesarstwa Wschodniorzymskiego, zapoznanie ze sztuką bizantyjską	– wyjaśnia pojęcia: <i>Bizancjum, Kodeks Justyniana, Awarowie, ogień grecki, dynastia macedońska, ikona, ikonoklaści, kościół Hagia Sophia</i> ; – lokalizuje w czasie i przestrzeni Cesarstwo Bizantyjskie; – wyjaśnia genezę Bizancjum jako dziedzictwo grecko-rzymskiej cywilizacji.	– charakteryzuje osiągnięcia w zakresie kultury Cesarstwa Bizantyjskiego; – przedstawia cechy sztuki bizantyjskiej; – ocenia rolę Kościoła chrześcijańskiego w Cesarstwie Bizantyjskim; – analizuje problem kultu ikon w Bizancjum i problem ikonoklazmu;	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficznych, źródeł ikonograficznych i tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów	– podręcznik: M. Ustrzycki, J. Ustrzycki, <i>Historia. Starożytność. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych</i> , cz. 2, Operon, Gdynia 2023 – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 10, 12, 14–16 – mapy: <i>Cesarstwo Bizantyjskie za</i>	

					<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia rolę cesarza Justyniana I Wielkiego w dziejach Bizancjum; – argumentuje, czy Prokopiusz z Cezarei, historyk bizantyński miał wpływ na pełny obraz rzeczywistości VI w. 	– wywiad	<i>Justyniana I Wielkiego w połowie VI w. i Cesarstwo Bizantyńskie w połowie IX w. przed podbojami dokonanymi przez dynastię macedońską</i> , podręcznik, s. 11, 13 – tekst źródłowy: <i>Prokopiusz z Cezarei – o kościele Hagia Sophia</i> , podręcznik, s. 17	
2. Arabowie i islam	1	V.2, V.3, V.4	Zapoznanie z genezą islamu, głównymi zasadami nowej religii, kierunkami ekspansji arabskiej kultury i osiągnięciami arabskimi	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>beduini, karawany, hidźra, prorok, Koran, Al-Kaba, Allah, rok nowej ery, szariat, ramadan, dżihad, kalif, emir, kaligrafia, Abbasydzi, Umajjadzi, Fatymidzi</i>; – wyjaśnia genezę islamu; – omawia filary islamu, które znalazły się w Koranie. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia charakter i główne kierunki ekspansji arabskiej do IX w.; – opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej i rozpoznaje jej najważniejsze osiągnięcia; – analizuje cechy charakterystyczne dla społeczności arabskiej w okresie przed narodzinami islamu; – ocenia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów i cechy charakterystyczne kultury i nauki arabsko-islamskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 19–22, 25–26 – mapa: <i>Podboje arabskie w VII–IX w.</i>, podręcznik, s. 23 	

3. Europa barbarzyńska po upadku cesarstwa na Zachodzie	1	VI.1, VI.3	uświadomienie roli Kościoła w okresie wędrówki ludów, zapoznanie z początkami państwa Franków	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Frankowie, romanizacja plemion germańskich, Anglosasi, Ostrogoci, Wizygoci, Merowingowie, prawo salickie, majordom, Celtowie, wikingowie, Państwo Kościelne, biskup Rzymu, reguła zakonna</i>; – opisuje proces tworzenia się państw w Europie z uwzględnieniem ich chrystianizacji; – wyjaśnia, jaką rolę odegrali w dziejach Franków Chlodwig I, Karol Młot i Pepin Krótki. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje relacje pomiędzy Germanami a podbitą przez nich ludnością romańską; – wyjaśnia, co zdecydowało o ostatecznej romanizacji (z wyjątkiem Brytanii) germańskich najeźdźców; – na podstawie tekstu źródłowego przedstawia życie codzienne mnichów w klasztorach kierujących się regułą św. Benedykta; – analizuje losy Italii, Półwyspu Iberyjskiego i Wysp Brytyjskich w V–VIII w.; – analizuje najważniejsze zjawiska, które zachodziły w Kościele na Zachodzie; – argumentuje, jakie było miejsce Kościoła w rzeczywistości społeczno-politycznej, która wytworzyła się we wczesnym średniowieczu i wyjaśnia pojęcie <i>christianitas</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT – dyskusja 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 29–32, 34, 36–37 – mapa: <i>Europa i basen Morza Śródziemnego w połowie VII w.</i>, podręcznik, s. 33 – tekst źródłowy: <i>Fragmenty reguły św. Benedykta z Nursji</i>, podręcznik, s. 36 	
4. Odrodzenie idei cesarskiej na Zachodzie.	1	VI.2, VI.3	zaprezentowanie odrodzonej idei cesarskiej	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>hrabia, margrabia, kapitularz, dziesięcina</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać Karola Wielkiego i jego zasługi dla pań- 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, 	

<p>Monarchie karolińska i ottońska</p>			<p>na Zachodzie w monarchii karolińskiej i ottońskiej</p>	<p><i>renesans karoliński, skrytorium, minuskuła karolińska, miniatura, traktat w Verdun, Karolingowie, Rzesza, Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego, monarchia uniwersalistyczna, dynastia saska;</i> – opisuje zasięg terytorialny i organizację państwa Franków ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego.</p>	<p>stwa; – charakteryzuje zjawisko renesansu karolińskiego i ocenia jego znaczenie dla rozwoju kultury; – charakteryzuje ideę odnowienia cesarstwa rzymskiego na przykładzie jej realizacji przez państwa Karolingów oraz Ottonów; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, na czym polegał należyty i sprawiedliwy sposób sprawowania rządów przez chrześcijańskiego władcę opisany w kapitularku Karola Wielkiego; – analizuje przyczyny i następstwa rozpadu monarchii karolińskiej po traktacie w Verdun; – argumentuje, na czym polegała idea odnowienia cesarstwa na Zachodzie w monarchii karolińskiej i w monarchii niemieckich Ottonów.</p>	<p>niem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstów źródłowych – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT – dyskusja</p>	<p>s. 39–40, 42–44, 46–49 – mapy: <i>Podział monarchii karolińskiej według postanowień traktatu w Verdun z 843 r. i Rzesza niemiecka w okresie panowania dynastii saskiej</i>, podręcznik, s. 43, 45 – teksty źródłowe: <i>Kapitulark (zbiór zarządzeń) Karola Wielkiego z 802 r. i Helmold – kronikarz niemiecki – o Ottonie I</i>, podręcznik, s. 41, 46</p>	
<p>5. Gospodarka, społeczeństwo, kultura wcze-</p>	<p>1</p>	<p>VIII.1, VIII.3</p>	<p>uporządkowanie wiedzy na temat przemian</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>kolonat, poddaństwo, produkcja rzemieślni-</i></p>	<p>– charakteryzuje problemy gospodarcze występujące w za-</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystania</p>	<p>– podręcznik – schemat: <i>Schemat uprawy ziemi</i></p>	

snośrednio-wiecznej Europy Zachodniej			społeczno-gospodarczych we wczesnym średniowieczu; omówienie narodzin systemu feudalnego	<i>cza, dwupolówka, trójpolówka, feudalizm, senior, wasal, beneficjum, lenno, hold, inwestytura, akt komendacji, relikwie, suzeren, immunitet, pańszczyzna, bazylika, hagiografia, ornament zoomorficzny</i> ; – opisuje gospodarkę i kulturę państwa Franków ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego.	chodniej Europie w epoce wczesnego średniowiecza; – ukazuje ich wpływ na życie mieszkańców; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, na czym polegał osobisty stosunek wasala do seniora określony w akcie komendacji; – charakteryzuje i ocenia kulturę wczesnego średniowiecza oraz jej osiągnięcia; – argumentuje, jakie znaczenie w życiu społecznym i politycznym miał system nadawania ziemi na zasadzie lenna.	niem podręcznika, schematu, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – mapa myśli	<i>przy zastosowaniu trójpolówki</i> , podręcznik, s. 53 – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 52–54, 56, 58 – tekst źródłowy: <i>Akt komendacji, XII w.</i> , podręcznik, s. 55	
6. Narodziny państwa polskiego i rządu Mieszka I	1	IX.1, IX.2, IX.3, IX.4	poznanie narodzin państwa polskiego i roli Mieszka I w kształtowaniu państwowości polskiej	– wyjaśnia pojęcia: <i>gród, dynastia piastowska, Grody Czerwieńskie, palatium, Dagome iudex, opole, drużyna książęca, drzewo genealogiczne</i> ; – opisuje proces tworzenia się państwa polskiego z uwzględnieniem jego chrystianizacji; – przedstawia kolejne etapy rozwoju teryto-	– przedstawia stosunki Mieszka I z sąsiadami; – charakteryzuje organizację państwa i rolę drużyny książęcej w państwie Mieszka I; – analizuje, jakie znaczenie dla powstającego państwa polskiego miało przyjęcie chrześcijaństwa; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, jakie znaczenie dla	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficznych, źródeł ikonograficznych oraz tekstów źródłowych – elementy wykładu – burza	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 63, 65–66, 68–70 – mapy: <i>Kierunki ekspansji państwa Polan i Granice państwa Mieszka I w 992 r.</i> , podręcznik, s. 62, 68 – <i>Drzewo genealogiczne Piastów (od Mieszka I do Ka-</i>	

				rialnego państwa Mieszka I.	Mieszka I i kształtującego się państwa polskiego miało zwycięstwo pod Cedynią; – analizuje różne źródła o początkach państwa polskiego, łączy ich autorów z państwami lub kręgami kulturowymi.	mózgów – ranking diamentowy	<i>zimierza Odnowiciela</i>), podręcznik, s. 71 – teksty źródłowe: <i>Niemiecki kronikarz Thietmar o bitwie pod Cedynią i Państwo Mieszka I według relacji Ibrahima ibn Jakuba</i> , podręcznik, s. 67, 69	
7. Wczesne średniowiecze – do końca X w. – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
8. Wczesne średniowiecze – do końca X w. – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		
V. Europa i Polska w okresie pełnego średniowiecza – XI–XIII w.								
1. Polska za panowania Bolesława Chrobrego	1	IX.1, IX.2, IX.3, IX.4	uporządkowanie wiedzy na temat organizacji państwa wczesnopiaśtowskiego za Bolesława Chrobrego, znaczenia zjazdu gnieźńskiego i koro-	– wyjaśnia pojęcia: <i>misja chrystianizacyjna biskupa Wojciecha, kanonizacja, Drzwi Gnieźńskie, zjazd gnieźński, kopia włóźni św. Maurycego, drużyna książęca, dani-na, Pięciu Braci Męczenników, regalia, prawo książęce, ciężary</i>	– wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji z uwzględnieniem roli Bolesława Chrobrego, kanonizacji św. Wojciecha oraz zjazdu gnieźńskiego; – charakteryzuje politykę zagraniczną Boles-	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych – elementy	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 76–80, 82–83 – mapa: <i>Państwo Bolesława Chrobrego</i> , podręcznik, s. 81	

			nacji Bolesława Chrobrego	<p><i>prawa książęcego;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie rządów Bolesława Chrobrego; – wymienia przyczyny i opisuje przebieg wojen prowadzonych przez Bolesława w latach 1003–1018; – omawia organizację państwa polskiego za Bolesława Chrobrego. 	<p>sława Chrobrego z uwzględnieniem małżeństw zawartych przez niego i jego syna Mieszka II;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy za Bolesława Chrobrego; – na podstawie źródeł wyjaśnia i ocenia, jakie znaczenie dla Bolesława i Polski miał zjazd gnieźnieński; – analizuje, jak układały się stosunki Bolesława Chrobrego z Ottonem III; – analizuje i ocenia znaczenie koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego; – przedstawia konsekwencje długotrwałych walk polsko-niemieckich za Bolesława Chrobrego. 	<p>wykładu</p> <ul style="list-style-type: none"> – burza mózgów – technika SWOT – dyskusja 		
2. Kryzys państwa polskiego i jego odbudowa przez Kazimierza Odnowiciela	1	IX.1, IX.2, IX.3, IX.4	uświadomienie przyczyn kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej i czynników odbudowy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>reakcja pogańska, bunt możnych, trybut, prawo rycerskie, główszczyzna, nawiązka;</i> – opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego powrót Kazimierza do kraju w 1039 r. zakończył się sukcesem i rozpoczął proces odbudowy państwa polskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 86–87, 90–91, 93 – mapa: <i>Polska za panowania Kazi-</i> 	

			<p>kraju za czasów Kazimierza Odnowiciela</p>	<p>go w latach 1025–1058; – wymienia terytoria należące kiedyś do państwa pierwszych Piastów, które pozostawały poza granicami Polski w 1058 r.</p>	<p>– charakteryzuje reformy wojskowe Kazimierza Odnowiciela i ocenia ich znaczenie; – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w latach 1025–1058; – na podstawie tekstów źródłowych wyjaśnia sytuację, jaka zapanowała na ziemiach polskich po przejściu władzy przez Bezpryma, a następnie po śmierci Mieszka II; – charakteryzuje tendencje decentralistyczne i centralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w latach 1025–1058; – uzasadnia, czy słusznie Kazimierz otrzymał przydomek „Odnowiciel”.</p>	<p>ikonograficznych oraz tekstów źródłowych – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy</p>	<p><i>mierza I Odnowiciela</i>, podręcznik, s. 92 – schemat: <i>Genealogia Piastów</i>, podręcznik, s. 94 – teksty źródłowe: <i>Gall Anonim o reakcji pogańskiej i początkach panowania Kazimierza Odnowiciela</i> i <i>Kosmas o wywiezieniu relikwii św. Wojciecha do Czech</i>, podręcznik, s. 89</p>	
<p>3. Europa w XI–XIII w. – polityka, społeczeństwo, gospodarka</p>	1	VIII.2, VIII.3	<p>zapoznanie z narodzinami monarchii Europy Zachodniej i przemianami, jakie w niej zachodziły</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>suzeren, manuskrypt, nowe wsie, ruch kolonizacyjny, chomąto, jarzmo, młyn wodny, czynsz, wolność osobista, targ, lichwa, pożyczka, weksel, bank,</i></p>	<p>– charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym; – przedstawia specyfikę odmienności gospodarczej w Anglii,</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficz-</p>	<p>– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 97–102, 104 – mapa: <i>Posiadłości Henryka II Plantageneta i domena królów</i></p>	

			w XI–XIII w.	<p><i>pieniądz, cechy, gildie, warsztaty rzemieślnicze, ośrodki miejskie;</i></p> <p>– opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie od XI do XIII w.</p>	<p>Francji i Rzeszy Niemieckiej;</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w II połowie XI i w XII w.;</p> <p>– wskazuje najważniejsze czynniki, które doprowadziły do ożywienia gospodarczego w Europie;</p> <p>– ocenia wpływ cechów i gildii na rozwój miast oraz funkcjonowanie rzemiosła i handlu;</p> <p>– uzasadnia, na czym polegał wzrost znaczenia pieniądza w gospodarce i codziennym życiu mieszkańców.</p>	<p>nych oraz tekstu źródłowego</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p> <p>– technika SWOT</p>	<p><i>Francji</i>, podręcznik, s. 98</p> <p>– tekst źródłowy: <i>Przywilej dla miasta Goslar wydany przez Fryderyka II Hohenstaufa w 1219 r.</i>, podręcznik, s. 104</p>	
4. Kościół w realiach społeczno-politycznych XI–XIII w.	1	VII.1, VII.2, IX.4	zrozumienie przyczyn kryzysu w Kościele zachodnim od XI do XIII w. i rywalizacji cesarsko-papieskiej o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>celibat, inwestytura, symonia, nepotyzm, kardynał, reforma gregoriańska, ekskomunika, Dictatus papae, antypapież, prawo kościelne, konkordat w Wormacji, katolicyzm, prawosławie, schizma wschodnia, rekonkwista, krucjata,</i></p>	<p>– wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;</p> <p>– charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł kartograficznych i źródeł ikonograficznych</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 108, 111–114, 117–118</p> <p>– mapy: <i>Katolicyzm i prawosławie w Europie po wielkiej schizmie wschodniej (1054) i Państwa chrześcijańskie w Pale-</i></p>	

				<p><i>krucjata ludowa, krucjata rycerska, Królestwo Jerozolimskie, Cesarstwo Łacińskie, zakony rycerskie, Liga Lombardzka, świętopietrze, kongregacja, zakon cystersów, zakony żebracze, inkwizycja;</i></p> <p>– przedstawia, na czym polegał spór o inwestyturę świecką i <i>dominium mundi</i> pomiędzy papieżem a cesarstwem;</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do rozłamu w Kościele w 1054 r.</p>	<p>wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty oraz przedstawia ich skutki;</p> <p>– ocenia znaczenie krucjat w dziejach średniowiecznej Europy;</p> <p>– wskazuje i ocenia metody reformy Kościoła podjęte w XI–XIII w. z uwzględnieniem działań Stolicy Apostolskiej, a także roli zakonów;</p> <p>– charakteryzuje i ocenia cele podjęcia przez chrześcijan wypraw krzyżowych oraz sposoby ich realizacji.</p>	<p>mózgów</p> <p>– mapa myśli</p>	<p><i>stynie po I wyprawie krzyżowej, podręcznik, s. 110, 113</i></p>	
5. Polska Bolesławów Śmiałego i Krzywoustego	1	IX.2, IX.3, IX.4	<p>uporządkowanie wiedzy na temat panowania Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>obóz papieski, legat papieski, palatyn, bulla, bulla gnieźnieńska, zjazd w Merseburgu, statut (testament) Bolesława Krzywoustego, ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, princeps (senior), zasada pryncypatu;</i></p> <p>– opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie rządów</p>	<p>– charakteryzuje politykę zagraniczną Bolesława Śmiałego;</p> <p>– podaje najważniejsze osiągnięcia Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego;</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w okresie rządów Bolesławów Śmiałego i Krzywoustego;</p> <p>– charakteryzuje regu-</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p> <p>– wywiad</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 121–124, 126–127</p> <p>– mapa: <i>Polska w latach 1058–1138 – w okresie panowania: Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego, podręcznik, s. 121</i></p>	

				Bolesławów Śmiałego i Krzywoustego; – wskazuje przyczyny i omawia przebieg konfliktu między Zbigniewem i Bolesławem – synami Władysława Hermana.	ły zawarte w ustawie sukcesyjnej (tzw. testamentie) Krzywoustego; – ocenia politykę zagraniczną Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego; – analizuje, dlaczego władca ustanowił zasady senioratu i pryncypatu.			
6. Państwo polskie w okresie rozbitcia dzielnicowego	1	X.1, X.2, X.4, X.5	poznanie przyczyn i skutków podziału państwa polskiego na dzielnice	– wyjaśnia pojęcia: <i>seniorat, pryncypat, księżę zwierzchni, zjazd w Łęczycy, wiec książąt w Gąsawie, Bracia dobrzyńscy, zakon krzyżacki, Nowa Marchia</i> ; – opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie rozbitcia dzielnicowego; – podaje przyczyny i konsekwencje upadku zasady pryncypatu i senioratu oraz wydarzenia, które do tego doprowadziły.	– wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego; – przedstawia nowe zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, zakon krzyżacki, Mongołowie) oraz wewnętrzne (partykularyzm interesów poszczególnych władców); – charakteryzuje proces przewyciężenia rozbitcia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła; – zestawia najważniejsze wydarzenia z okresu rozbitcia dzielnicowego	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 131–136 – mapa: <i>Podział Polski po śmierci Bolesława Krzywoustego</i> , podręcznik, s. 130 – schemat: <i>Drzewo genealogiczne Piastów (od Bolesława Krzywoustego do Władysława Łokietka)</i> , podręcznik, s. 138	

					wego i dziejów Europy od XII do XIV w. ; – analizuje, dlaczego Władysław Wygnaniec, a później Mieszko Stary utracili godność princepsa.			
7. Przemiany gospodarcze i społeczne w okresie rozbitcia dzielnicowego	1	X.3	analizowanie przemian gospodarczych i społeczno-kulturalnych zachodzących na ziemiach polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego	– wyjaśnia pojęcia: <i>wolni goście, prawo polskie, lokacja, lokacja na prawie polskim, kolonizacja na prawie niemieckim, immunitet ekonomiczny, immunitet prawny, lan, sołtys, wolnizna, daniny i poślugi, czynsz, ławnicy, lokacja wsi na tzw. surowym korzeniu, podgrodzie, ośrodki targowe, miasto, prawo średzkie, prawo chełmińskie, prawo magdeburskie, rynek, wójt, rada miejska, trójpolówka, statut kaliski, brakteat, społeczeństwo stanowe, pryncypat, pospólstwo, plebs</i> ; – opisuje przemiany społeczno-gospodarcze, które zaszły w miastach i na wsi w okresie rozbitcia dzielnicowego.	– wyjaśnia, jakie były przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XII–XIII w. ; – charakteryzuje przyczyny narodzin społeczeństwa stanowego w XIII w. oraz omawia poszczególne stany; – ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim oraz przemian społeczno-gospodarczych na ziemiach polskich w XII–XIII w. ; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, jakie korzyści uzyskiwali osadnicy i mieszczanie na mocy przywileju lokacyjnego; – na podstawie tekstu źródłowego analizuje znaczenie immunitetu borzykowskiego	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł ikonograficznych oraz tekstów źródłowych – elementy wykładu – burza mózgów – techniki dramowe	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 142, 144–148, 151–153 – schemat: <i>Układ przestrzenny Krakowa w XIII w.</i> , podręcznik, s. 144 – teksty źródłowe: <i>Dokument lokacyjny Miasta Krakowa nadany przez Bolesława V Wstydliwego w dniu 5.06.1257 r. we wsi Kopernia koło Pińczowa i Przywiłej Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Władysława Odonica i Kazimierza I Opolskiego dla Kościoła nadany w 1215 r. w Wolborzu</i> , podręcznik, s. 146, 150	

					i wolbromskiego dla Kościoła katolickiego na ziemiach polskich.			
8. Kultura europejska XI–XIII w.	1	XIII.1, XIII.2, XIII.3, XIII.4	zapoznanie z kulturą europejską pełnego średniowiecza, architekturą romańską i gotycką oraz etapami rozwoju filozofii średniowiecznej	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>kultura i etos rycerski, kultura dworska, styl romański, styl gotycki, portal, nawa, transept, sklepienie kolebkowe, krzyżowe, krzyżowo-żebrowe, absyda, prezbiterium, przypory i łuki oporowe, witraże, rozeta, siedem sztuk wyzwolonych, scholastyka, teologia, tomizm, uniwersytet, trubadur, minstrele, renesans XII w.</i>; – wyjaśnia, na czym opierał się uniwersalny charakter kultury zachodnioeuropejskiego średniowiecza oraz jakie były jej wspólne źródła i przejawy; – podaje przykłady zabytków kultury romańskiej i gotyckiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje style romański i gotycki w architekturze oraz wskazuje okoliczności, w jakich się narodziły i dążenia, jakie realizowały; – omawia charakterystyczne utwory literackie z tego okresu; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, jakie oczekiwania wobec sztuki miał opat Suger oraz w jaki sposób miała ona wyrażać wartości związane z chrześcijaństwem; – charakteryzuje poglądy Tomasza z Akwinu i jego filozoficzne podejście nauki Arystotelesa; – analizuje znaczenie siedmiu sztuk wyzwolonych dla średniowiecznego procesu nauczania; – uzasadnia rolę Kościoła, którą odegrał w kulturze średniowiecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – plakat 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 156–159, 161–163, 165 – schematy: <i>Romańskie sklepienie kolebkowe oraz krzyżowe i Elementy konstrukcyjne gotyckiej katedry w Amiens we Francji, XIII w.</i>, podręcznik, s. 157, 159 – tekst źródłowy: <i>Napis na drzwiach gotyckiej bazyliki opactwa Saint-Denis</i>, podręcznik, s. 160 	

9. Europa i Polska w okresie pełnego średniowiecza – XI–XIII w. – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
10. Europa i Polska w okresie pełnego średniowiecza – XI–XIII w. – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		
VI. Schyłek średniowiecza w Europie i Polsce – XIV – poł. XV w.								
1. Przemiany społeczne i zjawiska kryzysowe w Europie późnego średniowiecza	1	XI.1	zapoznanie z politycznymi, społecznymi, gospodarczymi i religijnymi przemianami późnego średniowiecza od XIV do XV w.	– wyjaśnia pojęcia: <i>czarna śmierć, rycerz rozbójnik, wojsko zaścienne, pogromy Żydów, biczownicy, monarchia stanowa, niewola awiniońska papieży, templariusze, antypapież, wielka schizma zachodnia, koncyliaryzm</i> ; – wyjaśnia, jakie były przyczyny problemów, które dotknęły rolnictwo na przełomie XIII i XIV w.; – podaje skutki przemian społecznych i gospodarczych	– charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu; – przedstawia, czym była czarna śmierć i w jaki sposób zmieniła ona społeczeństwo europejskie; – na podstawie tekstu źródłowego charakteryzuje skutki, jakie na umysłowość i zachowania ludzi wywarła czarna śmierć; – analizuje pojęcie kryzysu społeczeństwa	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 172–173, 175–178, 180–181 – tekst źródłowy: <i>Giovanni Boccaccio, „Dekameron”</i> – fragment opisujujący skutki czarnej śmierci w Toskanii, podręcznik, s. 175	

				w Europie późnego średniowiecza.	zachodnioeuropejskiego u schyłku średniowiecza i przedstawia jego przejawy; – określa, w jakim kierunku zmierzały przemiany społeczno-gospodarcze w Europie.			
2. Przeobrażenia polityczne i konflikty militarne w Europie	1	XI.2, XI.3	zrozumienie przeobrażeń politycznych i przyczyn konfliktów militarnych w Europie: wojny stuletniej, rekonkwisty i ekspansji tureckiej	– wyjaśnia pojęcia: <i>wielkie bezkrólowie, dynastie: Habsburgów, Luksemburgów, Wittelsbachów, Złota Bulla, sejm Rzeszy, husytyzm, powstanie husytów, wojna stuletnia, wojna Dwóch Róż, rekonkwista, emirat Grenady</i> ; – opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV w.; – przedstawia przyczyny oraz następstwa wojny stuletniej określa, jaką rolę odegrał ten konflikt w historii Europy; – omawia zmiany w sposobie prowadzenia wojen, roli armii rycerskiej i rycerzy, które dokonały się w XIV i XV w.	– charakteryzuje następstwa upadku Cesarstwa Bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy; – porównuje przebieg granic w Europie na początku i w końcu okresu schyłkowego średniowiecza; – na podstawie tekstu źródłowego analizuje położenie ludności we Francji w czasie wojny stuletniej; – charakteryzuje przemiany polityczne i ustrojowe, jakie zaszły w cesarstwie między połową XIII a połową XV w.; – ocenia, dlaczego upadek Konstantynopola miał tak wielkie symboliczne znaczenie w dziejach Europy;	– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródeł ikonograficznych, źródeł kartograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy	– podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 184–185, 187–191 – mapy: <i>Rozwój imperium osmańskiego do połowy XV w.</i> , <i>Europa około połowy XIII w.</i> , <i>Europa w końcu XV w.</i> , podręcznik, s. 192, 193 – tekst źródłowy: <i>Z listu Jeana Jouvenela des Ursins, biskupa Beauvais</i> , podręcznik, s. 188	

					<p>– analizuje pozycję cesarza w Rzeszy oraz uzasadnia, czy Niemcy u schyłku średniowiecza były państwem, czy związkim państw;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces rekonkwisty oraz porównuje go z innymi działaniami realizującymi ideę świętej wojny i ruchu krucjatowego.</p>			
3. Odbudowa Królestwa Polskiego przez Władysława Łokietka	1	XII.1, XII.5	uporządkowanie wiedzy na temat państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, procesu zjednoczeniowego i rozwoju terytorialnego Królestwa Polskiego	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>psucie pieniędzy</i>, <i>bunt wójta Alberta</i>, <i>szczyrbiec</i>, „<i>rzeź Gdańska</i>”;</p> <p>– opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w okresie rządów Władysława Łokietka;</p> <p>– wymienia etapy i rezultaty konfliktów zbrojnych i procesów sądowych Polski z państwem zakonnym.</p>	<p>– na podstawie tekstu źródłowego omawia, w jaki sposób XV-wieczny historyk ukazał rangę wydarzenia – koronację Władysława Łokietka na króla;</p> <p>– charakteryzuje konflikty wewnętrzne z lat 1306–1314, które Łokietek musiał przezwyciężyć, aby zjednoczyć kraj;</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób źródło – zapiski z „<i>Rocznika kapituły krakowskiej</i>” – przedstawia motywy działań mieszczan, a jakie były rzeczywiste przyczyny konfliktu</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstów źródłowych</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p> <p>– technika SWOT</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 195–196, 199, 202–203</p> <p>– mapa: <i>Polska za panowania Władysława Łokietka</i>, podręcznik, s. 203</p> <p>– teksty źródłowe: <i>Bunt wójta Alberta według zapisku w Roczniku kapituły krakowskiej</i> i <i>Jan Długosz – o koronacji Władysława Łokietka</i>, podręcznik, s. 198, 199</p>	

					<p>miast małopolskich z księciem Władysławem Łokietkiem;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie koronacji Władysława Łokietka; – uzasadnia znaczenie zwycięstwa Łokietka nad Krzyżakami pod Płowcami; – analizuje, jakie czynniki utrudniały zjednoczenie państwa przez Władysława Łokietka, a jakie mu sprzyjały. 			
4. Polska za panowania Kazimierza Wielkiego	1	XII.1, XII.2, XII.3, XII.4, XII.5	<p>zapoznanie się z Królestwem Polskim za panowania Kazimierza Wielkiego, jego polityką wewnętrzną i zagraniczną</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>sąd arbitrażowy, wieczysty pokój, Ruś Halicko-Włodzimierska, Ruś Czerwona, hold lenny, umowa sukcesyjna, korona regni Poloniae, kanclerz, podkanclerz, podskarbi, marszałek, starosta, statuty wiślicki i piotrkowski, kodyfikacja prawa, fortyfikacja, warownia, włodykowie, żupy solne, domena królewska, szkoły katedralne i kolegialne, przymus drożny i prawo składu;</i></p> <p>– opisuje proces zjed-</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób statut wiślicki regulował prawa i obowiązki osób posiadających ziemię na prawie rycerskim;</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV w.;</p> <p>– charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce za Kazimierza Wielkiego;</p> <p>– uzasadnia znaczenie kodyfikacji prawa dla państwa;</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstów źródłowych</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p> <p>– drzewko owocowe</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 205, 207, 209–212, 214–217</p> <p>– mapa: <i>Polska w czasach Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego</i>, podręcznik, s. 208</p> <p>– teksty źródłowe: <i>Postanowienia statutu wiślickiego dotyczące sądownictwa i Postanowienia statutu wiślickiego dotyczące służby woj-</i></p>	

				<p>noczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w okresie rządów Kazimierza Wielkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia tereny przyłączone lub zhołdowane przez króla Kazimierza; – podaje, w jaki sposób zostały one przyłączone lub stały się lennem. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia politykę wewnętrzną Kazimierza Wielkiego i jej konsekwencje dla Polski; – analizuje przemiany gospodarcze i społeczne zachodzące w Polsce w czasach Kazimierza; – ocenia rządy króla Kazimierza; – uzasadnia, czy zasłużył on na przydomek „Wielki”. 		<p>skowej, podręcznik, s. 211, 212</p>	
5. Od unii polsko-węgierskiej do unii polsko-litewskiej	1	XII.3, XII.5	<p>uświadomienie międzynarodowego i wewnętrznego uwarunkowania Polski w stosunku do Węgier i Litwy, a także kształtowania się społeczeństwa stanowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>rządy regencyjne, sądy restytucyjne, przywilej generalny, stacje, układ w Krewie, elekcja, stan rycerski, duchowny, chłopski, kmiecie, Rada koronna, monarchia stanowa, nobilitacja, możnowładztwo, pańszczyzna</i>; – opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w II połowie XIV w.; – podaje zobowiązania Jagiełły, które wymieniono w dokumencie wystawionym przez 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; – wymienia warunki, na których została zawarta; – wskazuje, jakie konsekwencje społeczne i gospodarcze dla Królestwa Polskiego miało osadnictwo na prawie niemieckim oraz przyłączenie Rusi Czerwonej; – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w II połowie XIV w.; – charakteryzuje ustrój monarchii stanowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowego – elementy wykładu – burza mózgów – technika SWOT 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 219–221, 223–224, 227, 229 – mapa: <i>Królestwo Polskie za panowania dynastii węgierskiej (wraz z lennami)</i>, podręcznik, s. 221 – tekst źródłowy: <i>Akt unii w Krewie, 1385 r.</i>, podręcznik, s. 224 	

				<p>niego w Krewie w 1385 r.</p>	<p>jaki ukształtował się w Królestwie Polskim w II połowie XIV w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę odgrywali: król, możnowładcy świecy i duchowni, rycerstwo-szlachta, mieszczenie i chłopci; – wyjaśnia i ocenia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w II połowie XIV w.; – analizuje, jakie znaczenie dla kształtowania się ustroju Królestwa Polskiego miał okres panowania Ludwika Węgierskiego; – ocenia, jakie znaczenie miał przywilej koszycki. 			
6. Polska i Litwa za panowania Władysława Jagiełły	1	XII.3, XII.4, XII.5	<p>poznanie Polski i Litwy za panowania Władysława Jagiełły, okoliczności zawierania unii z Litwą, genezy i przebiegu wojen z zako-</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>hospodar mołdawski, gospodar wołoski, unia wileńsko-radomska, suwerenność, Nowa Marchia, most pontonowy, ciężkozbrojne chorągwie koronne, wieczyste przymierze, unia w Horodle, sobór,</i></p>	<p>– charakteryzuje stosunki polsko-litewsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej za panowania Władysława Jagiełły;</p> <p>– podaje najważniejsze postanowienia przywilejów piotrkowskiego</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego, źródeł ikonograficznych oraz tekstu źródłowe-</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 233–239, 241</p> <p>– mapa: <i>Korona Królestwa Polskiego wraz z lennami i Wielkie Księstwo Litewskie za panowania</i></p>	

			<p>nem krzyżackim i kształtowania się stanu szlacheckiego; zaznajomienie z działalnością prekursora idei praw człowieka i tolerancji religijnej Pawła Włodkowica</p>	<p><i>przywilej czerwiński, przywilej jedlneńsko-krakowski;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w okresie rządów Władysława Jagiełły; – wymienia najważniejsze postanowienia unii w Horodle i Grodnie – wyjaśnia, jaką rolę odegrały w procesie kształtowania się wspólnoty politycznej obejmującej szlachtę koronną i litewską. 	<p>i jedlneńsko-krakowskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w II połowie XIV w.; – analizuje, jakie znaczenie miało zwycięstwo pod Grunwaldem dla dalszego przebiegu konfliktu politycznego i zbrojnego z zakonem krzyżackim; – ocenia wystąpienie Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji; – uzasadnia, czym różniły się jego poglądy od poglądów przeważających w średniowieczu; – ocenia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w II połowie XIV i na początku XV w.; – uzasadnia korzyści, jakie Polsce i Litwie przyniosło zawarcie unii w Krewie, potwierdzone traktatami unijnymi w Wilnie i Radomiu. 	<p>go</p> <ul style="list-style-type: none"> – elementy wykładu – burza mózgów – ranking diamentowy 	<p><i>Władysława Jagiełły</i>, podręcznik, s. 240</p> <ul style="list-style-type: none"> – tekst źródłowy: myśli z traktatu Włodkowica, podręcznik, s. 238–239 	
--	--	--	--	---	---	--	---	--

7. Polska i Litwa za panowania Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka	1	XII.1, XII.2, XII.3, XII.4, XII.5	uporządkowanie wiedzy na temat panowania Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka oraz zmian terytorialnych zachodzących na terenie państwa polskiego	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>bezkrólewie, wojna trzynastoletnia, konfederacja, Związek Pruski, przywilej inkorporacyjny, pospolite ruszenie, traktat pokojowy, przysięga wierności, folwark szlachecki, układ o sukcesji, sejm walny, sejmiki ziemskie</i>;</p> <p>– opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w okresie rządów Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka.</p>	<p>– charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;</p> <p>– wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność Polski dla mieszkańców państwa zakonu krzyżackiego;</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w II połowie XIV w.;</p> <p>– wyjaśnia i ocenia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XV w.</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika, źródła kartograficznego i źródeł ikonograficznych</p> <p>– elementy wykładu</p> <p>– burza mózgów</p> <p>– drzewko owocowe</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, cz. 3, s. 244–247, 249–250, 254–255</p> <p>– mapa: <i>Zmiany terytorialne po zawarciu II pokoju toruńskiego w 1466 r.</i>, podręcznik, s. 248</p>	
8. Europejska kultura artystyczna u schyłku średniowiecza	1	XIII.1, XIII.2, XIII.4	zrozumienie uniwersalnego charakteru kultury artystycznej schyłku średniowie-	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>renesans, szkoła niderlandzka, styl gotycki, gotyk płomienisty</i>, „<i>ośli grzbiet</i>”, <i>gotyk międzynarodowy, kultura</i></p>	<p>– wyjaśnia uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa;</p>	<p>– praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika i źródeł ikonograficz-</p>	<p>– podręcznik</p> <p>– źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 57–263</p>	

			<p>cza i przełomowych zjawisk zachodzących w malarstwie i rzeźbie europejskiej</p>	<p><i>dworska</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy malarstwa europejskiego późnego średniowiecza; – przedstawia architekturę i rzeźbę gotycką schyłku średniowiecza. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje i ocenia dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury; – uzasadnia, jakie znaczenie miał postępujący rozwój literatury w językach narodowych w Europie; – analizuje fragmenty dzieł literackich podanych w rozdziale; – wyjaśnia i ocenia przesłanie w nich zawarte na temat mentalności ludzi żyjących u schyłku średniowiecza. 	<ul style="list-style-type: none"> – elementy wykładu – burza mózgów – plakat 		
<p>9. Kultura polska w epoce średniowiecza. Miejsce Polski w średniowiecznej Europie</p>	1	XIII.1, XIII.2, XIII.3, XIII.4	<p>uświadomienie znaczenia chrześcijaństwa łacińskiego dla rozwoju kultury polskiej i miejsca, jakie zajmowała Polska w średniowiecznej Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>kultura łacińska, kroniki, „Bogurodzica”, „Kazania świętokrzyskie”, psalterz, księgi sądowe, kalendarz liturgiczny, kalendarz juliański, benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie, parafia, Akademia Krakowska, Collegium Maius, płyta wiślicka, Barbakan, ołtarz Mariacki, freski bizantyjsko-ruskie</i>; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiej kul- 	<ul style="list-style-type: none"> – określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej; – charakteryzuje sztukę romańską i gotycką na ziemiach polskich; – przedstawia przykłady sztuki romańskiej i gotyckiej na ziemiach polskich oraz wymienia najcenniejsze zabytki; – rozpoznaje i ocenia dokonania okresu średniowiecza w dziedzi- 	<ul style="list-style-type: none"> – praca pod kierunkiem z wykorzystaniem podręcznika i źródeł ikonograficznych – elementy wykładu – burza mózgów – drzewko owocowe 	<ul style="list-style-type: none"> – podręcznik – źródła ikonograficzne, podręcznik, s. 267–269, 271–277 	

				<p>tury miało przyjęcie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim przez Mieszka I;</p> <p>– wymienia najstarsze zabytki piśmiennictwa w języku polskim oraz kroniki i ich twórców.</p>	<p>nie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza;</p> <p>– charakteryzuje rozwój szkolnictwa w Królestwie Polskim;</p> <p>– ocenia, jaką rolę odgrywali monarchowie, zakony, możnowładcy świeccy, duchowni oraz szlachta i mieszczenie w rozwoju kultury;</p> <p>– argumentuje, jaką rolę w procesie edukacji na ziemiach polskich odegrała Akademia Krakowska.</p>			
10. Schyłek średniowiecza w Europie i Polsce – XIV – poł. XV w. – lekcja powtórzeniowa	1	jw.	jw.	jw.	jw.			
11. Schyłek średniowiecza w Europie i Polsce – XIV – poł. XV w. – lekcja sprawdzająca	1	jw.	jw.	jw.	jw.	– samodzielna praca z testem		